

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

v oboru

DĚTSKÁ A DOROSTOVÁ PSYCHIATRIE

1. Cíl specializačního vzdělávání

Cílem specializačního vzdělávání v oboru dětská a dorostová psychiatrie je získání specializované způsobilosti osvojením potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti prevence, diagnostiky, terapie a rehabilitace, umožňující samostatnou činnost v ambulantní a lůžkové péči.

2. Minimální požadavky na specializační vzdělávání

Podmínkou pro přijetí do specializačního vzdělávání v oboru dětská a dorostová psychiatrie je získání odborné způsobilosti k výkonu povolání lékaře ukončením nejméně šestiletého prezenčního studia, které obsahuje teoretickou a praktickou výuku v akreditovaném magisterském studijním programu všeobecné lékařství na lékařské fakultě.

Specializační vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době podle § 83 a zákoníku práce.

Podmínkou pro získání specializace v oboru dětská a dorostová psychiatrie je zařazení do tohoto oboru a absolvování praxe v minimální délce 5 let, z toho:

a) povinná praxe v oboru

minimálně 12 měsíců psychiatrie z toho:

7 měsíců praxe na psychiatrickém lůžkovém oddělení pro dospělé,

5 měsíců ambulantní praxe nebo praxe na pracovištích pro psychiatrickou krizovou intervenci nebo praxe konziliární,

V těchto 12 měsících je nutné absolvovat *1 měsíc* praxe v lůžkových nebo ambulantních pracovištích pro návykové nemoci.

48 měsíců dětské a dorostové psychiatrie

minimálně *12 měsíců* praxe u lůžka, z toho 6 měsíců na akreditovaném pracovišti,

minimálně *12 měsíců* ambulantní praxe, z toho 6 měsíců na akreditovaném pracovišti,

minimálně *3 měsíce* praxe v lůžkových nebo ambulantních pracovištích pro návykové nemoci,

b) povinná doplňková praxe v dalších oborech

3 měsíce kontinuální praxe na dětském oddělení,

1 měsíc praxe na oddělení dětské neurologie,

c) doporučená doplňková praxe

1 měsíc praxe na úseku zdravotní péče v ústavu sociální péče, v dětském domově, v dětském diagnostickém ústavu a ve výchovném ústavu pro děti a mládež,

1 měsíc na úseku sociální pediatrie,

1 měsíc na dětském chirurgickém oddělení,

d) účast na vzdělávacích aktivitách

- vzdělávací akce v době specializačního vzdělávání v oboru psychiatrie (*1. rok*),
  - povinný kurz Lékařská první pomoc - *3 dny*,
  - povinný seminář Základy zdravotnické legislativy - *1 den*,
  - povinný specializační kurz zakončený písemným testem na akreditovaném pracovišti a předložením seznamu provedených požadovaných výkonů v průkazu odbornosti – *3 dny*,
- povinná teoretická příprava v době specializačního vzdělávání v oboru dětské a dorostové psychiatrie v rozsahu *720 hod/ 4 roky*,
  - strukturované teoretické vzdělávání - klinické supervize na akreditovaných pracovištích, odborné klinické semináře, odborné specializační stáže atd. - *120 hodin/ 1 rok*,
  - vzdělávací akce pořádané IPVZ, Psychiatrickou sekcí ČLS JEP, ČLK a dalšími institucemi pověřenými vzděláváním, včetně účasti na sympóziích, konferencích, sjezdech atd. - *60 hodin/1 rok*,
  - povinný kurz Forezní psychiatrie - *1 den* (2x ročně po celou dobu čtyřleté přípravy),
- povinná specializační odborná stáž před atestací - *2 týdny*,
  - povinný specializační kurz v dětské a dorostové psychiatrii - *1 den* (2x ročně po celou dobu čtyřleté přípravy).

Povinná příprava zahrnuje denní klinickou supervizi a týdenní individuální 1 hodinovou supervizi, dále zařazení do psychoterapeutického výcviku (dle vlastního výběru), který je akreditován a schválen odbornou společností a příslušnými institucemi a jehož ukončení se nemusí krýt s termínem atestační zkoušky. Pokud lékař ve specializačním vzdělávání není zařazen do výcviku, je povinen absolvovat 160 hodin /4 roky = 5 dní/1 rok psychoterapeutického vzdělávacího programu, schváleného odbornou společností a dalšími institucemi. Vzdělávací program je určený k základnímu seznámení s komunikačními dovednostmi a psychoterapeutickými přístupy, technikami, indikacemi, supervizí,

- doporučená účast
  - pravidelná účast na schůzích PS JEP, ČLS, na odborných kongresech, sympóziích pořádaných jak ČLK, IPVZ, tak v zahraničí.

3. Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů

a) Z vlastního oboru:

Znalosti z oboru psychiatrie:

Získat praktické zkušenosti v psychofarmakoterapii (včetně elektrokonvulzivní terapie), v základních psychoterapeutických, krizových a psychosociálních intervencích, včetně psychiatrické rehabilitace a resocializace.

Požadované teoretické znalosti

Znalosti potřebné k účasti na diagnostice, terapii, rehabilitaci a resocializaci dospělých psychiatrických pacientů. Měl by se orientovat v diagnóze a léčení základních diagnostických kategorií dle MKN- 10 (demence, organické poruchy - včetně neuropsychiatrických poruch, poruchy vyvolané účinkem psychoaktivních látek, psychotické poruchy včetně schizofrenie, afektivní poruchy, poruchy přizpůsobení, úzkostné, fobické a obsedantně kompulzivní poruchy, poruchy somatoformní a dissociativní poruchy, poruchy příjmu potravy, poruchy spánku a sexuální dysfunkce, poruchy osobnosti, mentální retardace). Mít přehled

o významných etapách rozvoje psychiatrie (historie a současnost), v biologických a sociálních směrech v psychiatrii, v teoretických aspektech psychofarmakologie a v základních psychoterapeutických směrech a školách.

Požadované praktické dovednosti

- orientovat se v psychofarmakoterapii (včetně elektrokonvulzivní terapie), v základních psychoterapeutických a psychosociálních intervencích, v praktických základech psychiatrické péče, včetně rehabilitace a resocializace.

Znalosti z oboru dětská a dorostová psychiatrie, které musí lékař zařazený do specializačního vzdělávání prokázat:

- z hlediska historického:
  - vznik a rozvoj dětské a dorostové psychiatrie (obecně a v ČR),
  - klasifikace duševních poruch u dětí a adolescentů v historickém přehledu,
  - moderní klasifikační systémy MKN-10, DSM IV,
- z hlediska vývojového:
  - základy vývojové psychologie (vývoj motorický, sensorický, emoční, kognitivní, morální a sociální, vývoj řeči, kresby, imaginace, hry, vývoj psychosexuální),
  - znalosti vývojové psychopatologie,
- z hlediska etiologického a neurobiologického:
  - teoretické aspekty psychofarmakologie z hlediska dětské a dorostové psychiatrie,
  - základy genetiky v psychiatrii,
  - etiologie duševních poruch s analýzou důležitosti biologických, psychologických a sociálních faktorů s důrazem na dětský a dorostový věk,
  - funkce CNS z hlediska vývojového neuropsychologického a psychofarmakologického,
- z hlediska sociálně společenského:
  - teorie rodinné interakce, dysfunkční rodiny,
  - teorie krizové intervence,
  - šikana, národnostní a rasová nesnášenlivost,
  - otázky menšin, sekt,
  - rasismus, terorismus,
- z hlediska forenzního:
  - legislativa týkající se oboru,
  - specifická problematika rozvodu,
  - občansko právní spory, otcovství, svěření dítěte do péče, atd.,
  - adopce,
  - posuzování bolesti a ztížení společenského uplatnění,
  - trestně právní - delinkvence adolescentů, kriminální chování nezletilých,
  - soudně znalecká expertiza,
- z hlediska právního:
  - zdravotní politika,
  - sociální zabezpečení a sociální potřeby (péče o duševně a tělesně postižené a mentálně retardované),
  - pojišťovny a pojišťovací systémy,
  - administrativa a management (řízení),

- z hlediska specifických znalostí:
  - systematické znalosti psychických poruch v dětství a adolescenci z aspektu preventivního, epidemiologického, diagnostického, diferenciálně diagnostického, terapeutického, rehabilitačního, sociálního, pedagogického, posudkového a forenzního, včetně atypických průběhů, hraničních stavů a komorbidit duševních poruch,
  - schizofrenie, schizofrenní poruchy a poruchy s bludy,
  - afektivní poruchy,
  - reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení, posttraumatická stresová porucha, dissociativní poruchy, somatoformní poruchy,
  - poruchy příjmu potravy (včetně poruch v kojeneckém a předškolním věku, mentální anorexie, mentální bulimie a obezita),
  - psychosexuální poruchy a porucha pohlavní identity v dětství,
  - mentální retardace,
  - poruchy psychického vývoje (vývojové poruchy – řeči, specifické vývojové poruchy školních dovedností a motorické funkce, pervazivní vývojové poruchy),
  - hyperkinetické poruchy, disruptivní poruchy chování,
  - separační, fobická a sociální úzkostná porucha, obsedantně kompulzivní porucha,
  - poruchy sociálních vztahů (mutismus, reaktivní porucha přichylnosti a desinhibovaná porucha v dětství),
  - tíkové poruchy,
  - neorganické poruchy spánku, enuréza, enkopréza, balbutiés,
- specifické poruchy v dětství a adolescenci
  - zneužívání psychoaktivních látek,
  - návykové a impulzivní poruchy,
  - poruchy vývoje osobnosti,
  - syndrom zanedbávaného, týraného a sexuálně zneužívaného dítěte,
  - syndrom AIDS,
  - těhotenství v adolescenci,
  - suicidium a suicidalita v dětství a adolescenci.

Praktické dovednosti:

- diagnostické dovednosti:
  - získávání anamnézy,
  - odhad psychomotorického vývoje,
  - popis duševního stavu,
  - odhad schopností a sociálního fungování pacienta, rodiny,
  - odhad rizika suicidia,
  - užití škál a strukturovaného pohovoru,
  - prezentace klinického případu (včetně diferenciální diagnostiky, navržení vyšetřovacího a léčebného plánu, eventuálně sociálních intervencí a forenzních aspektů),
  - koordinace práce pedopsychiatrického týmu,
- schopnosti samostatného postupu:
  - diagnostika, diferenciální diagnostika, terapeutický, reedukační a rehabilitační plán, posudkové zhodnocení a návrh preventivních opatření, užívání vyšetřovacích metod ve vztahu k psychopatologickému obrazu a jeho změnám,
  - použití různých druhů psychiatrické péče,

- užívání, hodnocení a vedení dokumentace,
- orientace ve zdravotně právní problematice,
- praktické dovednosti a zkušenosti:
  - plánování a koordinace léčebných postupů farmakologických, somatických, sociálních, psychoterapeutických a pedagogických (jak v lůžkové, tak v ambulantní péči),
  - podávání informací, doporučení jak pacientům, tak rodinám, škole, atd.,
  - spolupráce s veřejnými organizacemi a institucemi,
  - posudková činnost pro resort spravedlnosti, školství, práce a sociálních věcí (zvláštní školy, zvláštní učňovské školství, změněná pracovní schopnost, nástup prezenční vojenské služby, svědek u soudu, atd.),
  - kontinuální studium, zpracovávání domácí i zahraniční literatury, vypracování referátu na odborné téma, vypracování přednášky v písemné formě pro laickou i odbornou veřejnost, eventuelní participace na publikační činnosti a při řešení výzkumného úkolu, atd.

Seznam požadovaných výkonů – jejich provedení nutno uvést v záznamu provedených výkonů (logbooku).

b) Z ostatních oborů:

Pediatric

Požadované teoretické znalosti – schopnost diagnostikovat běžné dětské infekční nemoci, vývojové poruchy včetně malformací a kombinovaných vad, základní endokrinologické poruchy, chromozomální aberace a enzymatické defekty, běžné gastrointestinální a urologické nemoci.

Požadované praktické dovednosti - orientovat se v akutní pediatrii, v problematice chronicky nemocných dětí, poskytnout krizovou intervenci ve specializovaných úsecích pediatrie.

Neurologie

Požadované teoretické znalosti - schopnost diagnostikovat základní neurologické syndromy, mentální retardace u degenerativních a demyelinizačních onemocnění a orientovat se v dětské epileptologii.

Požadované praktické dovednosti - získat základní zkušenosti v hodnocení EEG a nových zobrazovacích technik.

4. Všeobecné požadavky

Znalosti základních právních předpisů ve zdravotnictví, systému zdravotní péče, posudkového lékařství, etiky, komunikace s pacientem, rodinou, kolegy, základy počítačové techniky atd. Poskytování zdravotní péče s využitím zdrojů ionizujícího záření vyžaduje absolvování certifikovaného kurzu radiační ochrany.

5. Hodnocení specializačního vzdělávání

a) Průběžné hodnocení školitelem - záznam o absolvované praxi (konkrétních činnostech na pracovišti) v průkazu odbornosti, event. logbooku. Záznamy o průběžném hodnocení školitelem pravidelně v šestiměsíčních intervalech, hodnocení po skončení povinné doplňkové praxe.

b) Předpoklad přístupu ke zkoušce

- absolvování povinné doplňkové praxe a její zhodnocení v průkazu odbornosti,

- absolvování povinných vzdělávacích akcí – záznam v průkazu odbornosti,
- úspěšné absolvování písemného testu,
- předložení seznamu výkonů (logbook) potvrzený školitelem,
- vypracování písemné práce.

c) Vlastní atestační zkouška

- praktická část - vyšetření pacienta, kompletní prezentace případu,
- teoretická část - 3 odborné otázky, obhajoba písemné práce.

6. Charakteristika činností, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost

Lékař se specializací v oboru dětská a dorostová psychiatrie je schopen samostatné činnosti při poskytování specializované zdravotní péče v ambulantním nebo lůžkovém zařízení pro dětskou a dorostovou psychiatrii.

Je schopen provádět konziliární činnost pro jiné obory a podílet se na vzdělávání specialistů v oboru dětská a dorostová psychiatrie.